

Kraków, 19 stycznia 2023 r.

Jadwiga Waniakowa
Uniwersytet Jagielloński

**Recenzja dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego
dr Mirosława Jankowiaka
w postępowaniu o nadanie mu stopnia doktora habilitowanego**

Recenzja niniejsza, przygotowana zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 221 ust. 8 w związku z art. 219 ust. 1 pkt. 2 i 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2022 r. poz. 574 z późn. zm.), składa się z kilku części, poświęconych kolejno: 1) sylwetce Habilitanta, 2) obowiązującym przepisom prawnym na dzień wszczęcia postępowania habilitacyjnego, 3) ocenie osiągnięcia naukowego w postępowaniu habilitacyjnym 4) ocenie pozostałych osiągnięć naukowych Habilitanta, 5) ocenie jego osiągnięć dydaktycznych, organizacyjnych i popularyzujących naukę, 6) konkluzji.

1. Sylwetka Habilitanta

Dr Mirosław Jankowiak pracuje obecnie (od roku 2018) w Zakładzie Językoznawstwa Sławistycznego i Leksykografii (Oddělení slavistické lingvistiky a lexikografie) w Instytucie Słowiańskim (Slovanský ústav) Akademii Nauk Republiki Czeskiej (Akademie věd České republiky) w Pradze jako stypendysta Fellowship im. J. E. Purkyně dla wybitnych pracowników naukowych, przyznawanego przez Akademię Nauk Republiki Czeskiej. Realizowany przez niego projekt nosi tytuł *Běloruská nářečí v Lotyšsku jako příklad lexikálního dědictví baltoslovanského pomezí*.

Kandydat ubiega się o nadanie stopnia doktora habilitowanego po raz pierwszy.

Stopień doktora w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwo uzyskał w roku 2008 w Instytucie Sławistyki Polskiej Akademii Nauk na podstawie monografii *Gwary białoruskie na Łotwie w rejonie krasławskim. Studium socjolingwistyczne*. Promotorką w przewodzie była prof. dr hab. Anna Zielińska, a recenzentkami: prof. dr hab. Iryda Grek-Pabisowa i prof. Uniwersytetu Warszawskiego dr hab. Nina Barszczewska.

Dr Mirosław Jankowiak, zanim uzyskał wyżej wymienione stypendium, był w latach 2008-2017 adiunktem w Instytucie Sławistyki PAN. Pracował w zespole do badań nad polszczyzną północnokresową, kierowanym przez prof. dr hab. Irydę Grek-Pabisową. Ponadto w latach 2015-2018 udzielał się jako wykładowca nieetatowy w Katedrze Białorutenistyki na

Uniwersytecie Warszawskim, tamże również na filologii polskiej i w Studium Europy Wschodniej, prowadząc dla studentów zajęcia z językoznawstwa, kulturoznawstwa i politologii. Mógł sobie na to pozwolić, ponieważ ma wykształcenie nie tylko językoznawcze (magisterium w roku 2003, Uniwersytet Warszawski), ale też kulturoznawcze. Mianowicie w roku 2004 uzyskał absolutorium z kulturoznawstwa w Studium Europy Wschodniej na Uniwersytecie Warszawskim.

2. Obowiązujące przepisy prawne na dzień wszczęcia postępowania habilitacyjnego

Zgodnie z obowiązującymi obecnie przepisami prawnymi celem niniejszej recenzji jest odpowiedź na pytanie, czy osiągnięcia naukowe Habilitanta odpowiadają wymaganiom określonym w art. 219 ust. 1 pkt. 2 i 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2022 r. poz. 574 z późn. zm.). Innymi słowy, moim zadaniem jest ocena, czy Habilitant posiada w dorobku osiągnięcia naukowe, stanowiące znaczny wkład w rozwój językoznawstwa, w tym co najmniej: a) 1 monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a, lub b) 1 cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopismach naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b, lub c) 1 zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe. Ponadto celem niniejszej recenzji jest odpowiedź na pytanie, czy Habilitant wykazuje się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

3. Ocena osiągnięcia naukowego w postępowaniu habilitacyjnym

Jako osiągnięcie naukowe w postępowaniu habilitacyjnym przedstawia dr Mirosław Jankowiak monografię autorską pt. *Lexikum běloruskich nářečí v Litvě. Jazykové dědictví balto-slovanského pomezí (Leksyka gwar białoruskich na Litwie. Dziedzictwo językowe pogranicza bałtycko-słowiańskiego)*, wydaną w Pradze w roku 2022 (Praha 2022) przez Instytut Słowiański Akademii Nauk Republiki Czeskiej (Slovanský ústav Akademie věd České Republiky) z ISBN: 978-80-86420-82-0. Nadmienić należy, że wydawnictwo Akademie věd České Republiky jest ujęte w wykazie wydawnictw z I poziomu, sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a, w roku wydania książki. Monografia ma podwójny – czeski i polski – tytuł oraz została opatrzona rozbudowaną

przedmową w języku czeskim, ponieważ jest wydana w Republice Czeskiej, jednak jej tekst jest polski.

Praca jest niezwykle obszerna, liczy bowiem 624 strony. Stanowi pierwsze językoznawcze opracowanie słownictwa gwar białoruskich na obszarze Litwy. Jako taka wpisuje się zarówno w nurt badań nad leksyką gwarową, jak i dociekań na polu kontaktów kilku języków i kultur.

Już na wstępie pragnę podkreślić, że zarówno tę monografię, jak i pozostałe niezwykle liczne publikacje Habilitanta oraz całą jego działalność naukową, dydaktyczną i organizacyjną oceniam bardzo wysoko. Ocenę tę postaram się niżej uzasadnić.

Monografia ma bardzo przejrzystą i uporządkowaną strukturę. Składa się z dwóch zasadniczych części i aneksu. Część pierwsza, zatytułowana *Leksyka gwar białoruskich na Litwie*, obejmuje wstęp, cztery rozdziały i zakończenie. Część druga to słownik podzielony na dwa rozdziały z podrozdziałami. Aneks zawiera rozmaite wykazy (informatorów, badanych miejscowości, nazw geograficznych, kręgów tematycznych leksyki, skrótów) i alfabetyczny spis leksemów wraz ze znaczeniami i odsyłaczami do odpowiednich podrozdziałów słownika. W aneksie znajduje się ponadto wykaz obfitej różnojęzycznej literatury i streszczenia całej pracy (angielskie, białoruskie i litewskie).

We wstępie (ss. 21-54) Autor przedstawia cel i metody badań, materiał i źródła, omawia sposób zapisu przykładów i cytatów, prezentuje terminy zastosowane w pracy oraz przybliży czytelnikowi aktualny stan badań dotyczących poruszanych w pracy zagadnień. W rozdziale *Uwarunkowania społeczno-historyczne* (ss. 55-75) ukazuje gwary białoruskie w kontekście historycznych procesów migracyjnych Słowian i Bałtów oraz analizuje socjolingwistyczne i prawne aspekty funkcjonowania gwar białoruskich. W rozdziale *Leksyka gwarowa* (ss. 77-110) Habilitant dokonuje klasyfikacji słownictwa gwarowego na kilka kręgów tematycznych, jak np. meteorologia, świat roślin, świat zwierząt, gospodarka wiejska, człowiek, warunki życia itd., dzieląc je na bardziej szczegółowe tematy. Następnie charakteryzuje leksykę poszczególnych części badanego terenu (Litwy, strefy pogranicznej, północno-zachodniej strefy dialektalnej itd.). Rozdział kończy się podsumowaniem (ss. 107-110), zawierającym omówienie całości kręgów tematycznych i dane statystyczne. W kolejnym rozdziale, zatytułowanym *Zapożyczenia* (ss. 111-170), Autor krótko omawia klasyfikację zapożyczeń oraz problem ich etymologizowania (ss. 111-114). Następnie przedstawia strefy dialektalne jako przykład kontaktów leksykalnych z językami sąsiadujących narodów i grup etnicznych (ss. 114-116). W dalszej kolejności prezentuje zapożyczenia podzielone ze względu na pochodzenie (bałtyzmy, polonizmy, rusycyzmy, germanizmy, bohemizmy oraz pożyczki z innych języków).

Podsumowanie rozdziału (ss. 167-170) zawiera dane statystyczne dotyczące zapożyczeń oraz wnioski płynące z ich analizy. W ostatnim rozdziale pierwszej części *Leksykalne dziedzictwo pogranicza bałtycko-słowiańskiego* (ss. 171-187) Autor zajmuje się słownictwem gwar białoruskich na obszarze Litwy w kontekście historycznej wspólnoty komunikatywnej Wielkiego Księstwa Litewskiego, konwergencji językowej na pograniczach (przy wielojęzyczności mieszkańców) oraz roli wspólnej leksyki (gwar białoruskich, polszczyzny północnokresowej oraz gwar litewskich i łotewskich) na pograniczu bałtycko-słowiańskim w żywotności gwar białoruskich. Zakończenie części pierwszej (ss. 189-191) zawiera wnioski płynące z całości rozważań.

Pierwszy rozdział części drugiej, zatytułowany *Leksyka gwarowa* (ss. 195-267), jest poświęcony analizie białoruskiego słownictwa gwarowego w podziale na kręgi tematyczne wymienione w części pierwszej. Autor kolejno zajmuje się słownictwem z obszaru Litwy, strefy pogranicznej, północno-zachodniej strefy dialektalnej, zachodniej strefy dialektalnej itd. W następnym rozdziale (ss. 269-480) analizuje zapożyczenia leksykalne, poczynając od bałtyzmów, polonizmów, rusycyzmów i germanizmów, a kończąc na bohemizmach i pożyczkach z innych języków.

Przystępując do badań nad gwarami białoruskimi, Habilitant wyznaczył sobie określone cele, które prezentuje we wstępie do monografii. Są one następujące: potwierdzenie występowania pewnych leksemów na terytorium Litwy oraz określenie ich arealu, ukazanie, które z grup gwarowych oraz języków (dialektów) sąsiednich wywarły największy wpływ na ukształtowanie się białoruskich gwar na Litwie, ukazanie procesów konwergencyjnych w warunkach pograniczności oraz potwierdzenie (lub odrzucenie) teorii o powstaniu gwar białoruskich na substracie bałtyckim.

Przechodząc do oceny monografii, chciałabym od razu wskazać, że wyznaczone sobie cele Habilitant zrealizował znakomicie i wywiązał się doskonale ze wszystkich zadań. Świadczą o tym nie tylko już wspomniane wyważone i świetnie udokumentowane wnioski, przedstawione przez niego w zakończeniu części pierwszej (ss. 189-191), ale też całość monografii, która prezentuje się pod każdym względem jako dzieło dojrzałego badacza. Książka jest bardzo ważna jako doniosłe opracowanie leksyki gwarowej, ponieważ jest pierwszą publikacją traktującą tak szczegółowo, dogłębnie i zarazem wszechstronnie o słownictwie wszystkich gwar białoruskich na Litwie, uwzględniając przy tym uwarunkowania historyczno-społeczne, teorię o substratowym – bałtyckim – ich pochodzeniu, aspekty arealne i chronologiczne, analizę zapożyczeń i sposobów ich przyswajania. Na wielkie uznanie zasługuje fakt, że Habilitant korzystał z wszystkich dostępnych źródeł i opracowań słownictwa

gwarowego: monografii, słowników i atlasów językowych (co szczególnie ważne, jeśli idzie o zasięg geograficzny leksemów). Praca zawiera przy tym obszerny słownik, gdzie znajdują się dokładne informacje na temat areału poszczególnych wyrazów, pochodzenia zapożyczeń i z przykładami ich użycia (wraz z dokładną lokalizacją). Niewątpliwie jednym z wielu atutów pracy jest bogaty materiał nagraniowy z wielu rejonów, gdzie obecne są gwary białoruskie poza granicami Białorusi, który obejmuje aż 126 godzin. Trzeba też zaznaczyć, że główną część tych nagrań, bo aż 90 godzin, stanowią nagrania własne Habilitanta aż z pięciu rejonów (orańskiego, solecznickiego, wileńskiego, święciańskiego i ignalińskiego), zrealizowane podczas jego licznych wypraw dialektologicznych w ciągu wielu lat. Wtedy to właśnie sam mógł dogłębnie poznać codzienność użytkowników gwar oraz sytuację współistnienia jednocześnie kilku języków i gwar na badanych obszarach, by potem móc studiować skomplikowane wzajemne relacje językowo-kulturowe w aspekcie historycznym i społecznym. Dzięki temu monografia, prócz potwierdzeń lub weryfikacji spostrzeżeń poczynionych przez innych badaczy, zawiera sporo własnych wniosków Autora, wypływających z jego wnikliwych obserwacji. Jest też zarazem świadectwem jego rozległej wiedzy i doświadczenia. Kolejną zaletą pracy jest niezwykle bogata, różnojęzyczna bibliografia, która została umiejętnie i z wielkim pożytkiem naukowym wykorzystana przez Habilitanta. Warto podkreślić, że obejmuje ona zarówno prace dawne (z początku XX wieku), podstawowe dla analizowanych problemów, jak i publikacje najnowsze, co świadczy o ogromnym odczytaniu dra Mirosława Jankowiaka. Należy wreszcie podkreślić jasność i logiczność wywodów, już wspomnianą starannie przemyślaną i uporządkowaną strukturę monografii oraz doskonały styl wykładu. Trzeba też wskazać inne, cenne dla czytelnika cechy pracy, jak przejrzyste i bardzo pomocne tabelki z danymi liczbowymi, wyraziste mapy i plastyczny diagram. To wszystko sprawia, że książka jest wiarygodnym i wyjątkowo ważnym dziełem naukowym, które stanowi znaczny wkład w rozwój językoznawstwa.

Ponieważ rola recenzenta polega nie tylko na wskazywaniu pozytywów ocenianego dzieła, pozwolę sobie zwrócić uwagę na pewne kwestie, które mogą budzić niedosyt, jednak od razu zaznaczam, że nie są to problemy, które byłyby szczególnie istotne dla oceny całości osiągnięcia naukowego. Wydaje się, że Autor nieco pobieżnie potraktował pochodzenie omawianej leksyki, w tym problem zapożyczeń. Zestawienie z obcym wyrazem to trochę za mało w wielu przypadkach. Jednostki leksykalne, które są pożyczkami, wymagałyby – moim zdaniem – trochę głębszej analizy. Poza tym można było nieco szerzej potraktować zagadnienia etymologii, które Autor omawia zbyt skrótowo, por. ss. 40, 111-114. Brakuje też odniesień do teorii zapożyczeń w ogólności, brak odwołań do nowszych prac na ten temat, na przykład do

publikacji Bogdana Walczaka. Habilitant mógł także wykorzystać więcej słowników etymologicznych. Jeśli chodzi o język polski, brakuje, niekompletnego wprawdzie, słownika Franciszka Sławskiego, w zakresie języka litewskiego można było dotrzeć do rozszerzonej angielskiej wersji słownika Wojciecha Smoczyńskiego, z pewnością pomocny okazałby się także słownik Ricka Derksena *Etymological Dictionary of the Baltic Inherited Lexicon*. Poza tym Autor korzystał tylko z jednego słownika etymologicznego języka rosyjskiego (jednak skrótu jego tytułu nie udało mi się odnaleźć w bibliografii), podczas gdy język ten doczekał się wielu słowników etymologicznych.

Dostrzegłam też trochę usterek natury technicznej. Zaliczyć do nich można niekonsekwencje w pisowni nazw miejscowości, por. np. *Czeczela* (s. 37) i *Czyczele* (s. 273 i inne), *Oszmiany* (na mapie, s. 30), zamiast *Oszmiana*. Zauważa się też literówki, szczególnie przykra jest ta w nazwisku Kazimierza Nitscha w bibliografii (s. 592). W bibliografii są też zakłócenia w porządku alfabetycznym, por. np. *Ostrówka*, *Ostrowski* (s. 592-593). Na obronę Autora trzeba jednak stwierdzić, że w tak obszernej monografii tego rodzaju usterki są nie do uniknięcia i należy się do nich odnieść ze zrozumieniem.

Jeszcze raz zaznaczyć wypada, że wyszczególnione tu niedociągnięcia absolutnie nie wpływają na całokształt monografii i nie umniejszają jej ogromnej wartości.

Należy też ponownie podkreślić, że rozprawa dra Mirosława Jankowiaka wypełnia lukę w dialektologicznych dociekaniach dotyczących słownictwa gwar białoruskich poza terytorium Białorusi. Książka stanowi zatem istotny wkład w rozwój badań nad słownictwem gwarowym na styku wielu języków i kultur w ogóle, a w rozwój dociekań nad białoruską gwarową leksyką na Litwie w szczególności. Moje uwagi dotyczące osiągnięcia habilitacyjnego zakończę zatem konkluzją, że wyniki badań Habilitanta znacznie wzbogacają dotychczasowy stan wiedzy w zakresie białoruskiego słownictwa gwarowego i jako takie spełniają całkowicie wymagania stawiane rozprawom habilitacyjnym.

4. Ocena pozostałych osiągnięć naukowych Habilitanta

Oprócz przedstawionego wyżej dzieła, stanowiącego główne osiągnięcie habilitacyjne, jest dr Mirosław Jankowiak autorem dwóch monografii jednoautorskich. Chronologicznie rzecz ujmując, trzeba najpierw wymienić książkę, która powstała na podstawie jego rozprawy doktorskiej i została wydana w roku 2009 w Warszawie po uzyskaniu przez Habilitanta stopnia doktora. Nosi tytuł *Gwary białoruskie na Łotwie w rejonie kraślawskim. Studium socjolingwistyczne* (ss. 248). Jest to pozycja bardzo wartościowa, świadczy o tym choćby jej dwukrotne wydanie w tłumaczeniu na język białoruski, por. M. Jankowiak, *Беларускія гаворкі*

ў *Краслаўскім раёне Латвіі. Сацыялінгвістычнае дасьледаваньне* (2012, 2015). Następna w kolejności jest obszerna monografia z roku 2018, wydana w Pradze, por. *Současná běloruská nářečí v Lotyšsku. Charakteristika. Výběr textů = Współczesne gwary białoruskie na Łotwie. Charakterystyka. Wybór tekstów*, Slovanský ústav Akademie věd České Republiky (ss. 467). Nie trzeba nikogo przekonywać, że jest to praca doniosła, przynosząca rzetelny opis obecnego stanu gwar białoruskich na Łotwie.

Ponadto Habilitant jest współautorem (wraz z prof. Niną Barszczewską) książki *Dialektologia białoruska*, wydanej w roku 2012 w Warszawie przez Instytut Slawistyki PAN. Jego autorstwa są następujące części pracy: rozdz. I. *Wprowadzenie do dialektologii*, IV. *Gwary białoruskie na terytorium Białorusi*, V. *Gwary białoruskie poza granicami Białorusi* oraz *Słowniczek terminów* i *Teksty gwarowe*. Jego udział w tej publikacji wynosi 50 procent. Należy nadmienić, że jest to dzieło o największej liczbie cytowań w dorobku Kandydata - obecnie 40 (dane z 19 stycznia 2023 z Google Scholar).

Dr Mirosław Jankowiak jest także współautorem wydanego w roku 2017 bardzo dobrego słownika gwarowego, por. *Słownik mówionej polszczyzny północnokresowej*, I. Grek-Pabisowa (red.), M. Jankowiak, M. Ostrówka, Warszawa: Instytut Slawistyki PAN / Slawistyczny Ośrodek Wydawniczy. Jego udział w nim wynosi 25 procent.

Poza tym współredagował dwie monografie wieloautorskie, por. M. Jankowiak, M. Vašíček (red.), *Slovanské dialekty v jazykovém kontaktu. Nářeční lexikum v pomezích oblastech v minulosti a současnosti*, Praha 2020: Slovanský ústav Akademie věd České Republiky (ss. 425) oraz B. Курцова, Н. Снігірова, М. Jankowiak, М. Ostrówka (red.), *Беларуска-польскія культурна-моўныя ўзаемадачыненьні: ад гісторыі да сучаснасьці = Białorusko-polskie związki językowo-kulturowe: od historii do współczesności*, Мінск-Варшава 2016: Інстытут мовазнаўства Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, Instytut Slawistyki PAN (ss. 428).

Nie sposób tu wymienić wszystkich współautorskich tekstów dra Mirosława Jankowiaka, ale należy wskazać, że współautorstwo i współredakcja wymienionych prac są dowodem na to, że Kandydat odgrywał kluczową rolę w powstawaniu współautorskich prac naukowych.

Już wymienione wyżej bardzo obszerne prace świadczą o dużej aktywności naukowej Habilitanta, jednak na tym nie zamyka się jego dorobek. Otóż jest on poza tym autorem ponad 80 artykułów naukowych, z czego blisko 60 z zakresu językoznawstwa (z których 8 opublikował przed uzyskaniem stopnia doktora). Pozostałe teksty są z zakresu historii,

kulturoznawstwa, politologii oraz badań regionalistycznych. Należy wskazać, że kilkanaście jego artykułów ukazało się w czasopismach z listy SCOPUS.

Analizując dorobek naukowy dra Mirosława Jankowiaka, można dojść do wniosku, że koncentruje się on wokół kilku głównych zagadnień, niezwykle istotnych dla badań językoznawczych na styku wpływów białoruskich, polskich, litewskich, łotewskich i rosyjskich. Zagadnienia te są następujące:

- 1) dialekty białoruskie ze szczególnym uwzględnieniem funkcjonowania gwar białoruskich na rubieżach Białorusi oraz w krajach sąsiadujących, jak w Polsce, na Litwie i Łotwie oraz w Federacji Rosyjskiej, czyli w obrębie dawnych granic I Rzeczypospolitej;
- 2) warunki socjolingwistyczne egzystencji gwar białoruskich na obszarach pogranicznych;
- 3) polszczyzna północnokresowa na terytorium Białorusi, Litwy, Łotwy i Federacji Rosyjskiej z uwzględnieniem leksykalnych wpływów polszczyzny na gwary białoruskie;
- 4) języki i dialekty bałtyckie oraz bałtycko-białoruskie kontakty językowe.

Nie miejsce tu, by omawiać tak olbrzymi dorobek naukowy, i to o tak szerokiej problematyce, zatem można wspomnieć tylko o pewnych publikacjach, które zasługują na szczególną uwagę z jakichś względów. Mam tu na myśli na przykład trzy artykuły, dotyczące polskich gwar północnokresowych w obwodzie pskowskim w Rosji, w których Autor wychodzi poza obszar Białorusi, Litwy i Łotwy, przesuając granicę badań w tym zakresie o ponad 150 km na północny wschód, czyli biorąc pod uwagę terytorium rosyjskie. W artykule *Relikty polszczyzny północnokresowej na rubieżach dawnej Rzeczypospolitej (południowe ziemie obwodu pskowskiego)*. Cz. I („LingVaria”, 2019) przedstawia dzieje języka polskiego w rejonie siebieskim i newelskim, najdalej na północ wysuniętych peryferii I Rzeczypospolitej, gdzie mieszkają potomkowie dawnych bojarów pancernych, którzy byli w przeszłości katolikami. W następnych dwóch artykułach *Relikty polszczyzny północnokresowej na rubieżach dawnej Rzeczypospolitej (południowe ziemie obwodu pskowskiego)*. Cz. II („LingVaria”, 2019) oraz *Leksyka obcego pochodzenia w gwarach rosyjskich rejonu pytałowskiego* ([w:] red. M. Jankowiak, M. Vašíček, *Slovanské dialekty v jazykovém kontakcie. Nářeční lexikum v pomezích oblastech v minulosti a současnosti*, Praga 2020) opisuje polszczyznę łotewską późnego osadnictwa okresu międzywojennego, czyli język przybyszów z innych regionów Łotwy do regionu Abrene, obecnie rejonu pytałowskiego wchodzącego w skład Rosji. Warto

też zaznaczyć, że wszystkie trzy teksty są oparte w sporej części na własnych badaniach terenowych Autora.

Trzeba również podkreślić, że dr Mirosław Jankowiak publikuje swoje artykuły w wysoko punktowanych czasopismach, z których najważniejsze to: *Acta Baltico-Slavica*, *LingVaria* i *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej*. O jego dużym autorytecie w środowisku językoznawczym świadczy także fakt, że jest autorem kilku obszernych haseł dotyczących gwar białoruskich w zbiorowym międzynarodowym dziele pod redakcją Marca Lelanda Greenberga *Encyclopedia of Slavic Languages and Linguistics Online* (by BRILL).

Jeśli chodzi o dane naukometryczne, to według dostarczonej dokumentacji za lata 2008-2021 (czyli od czasu uzyskania stopnia doktora) dr Mirosław Jankowiak legitymuje się na dzień wszczęcia postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego 124 cytowaniami w Google Scholar (przez Publish or Perish), co przekłada się na indeks Hirscha wyrażający się liczbą 4. Są to całkiem dobre wyniki. Należy przy tym stwierdzić, że obecnie (dane z 19 stycznia 2023 z Google Scholar) liczba cytowań podniosła się do 158, co spowodowało także znaczne podwyższenie wartości jego indeksu Hirscha, który teraz wynosi 6. Taka duża dynamika dobrze rokuje na przyszłość naukową Kandydata.

Jak już zaznaczyłam na wstępie (por. 1. Sylwetka Habilitanta), dr Mirosław Jankowiak rozwija swoją działalność w kilku placówkach naukowych (w tym zagranicznych). Poza tym w związku z pracami badawczymi w grantach i w ramach umów międzynarodowych od szeregu lat współpracuje z wieloma instytucjami, jak z Instytutem Sławistyki Uniwersytetu im. Johanna Gutenberga w Moguncji, Instytutem Języka Litewskiego Akademii Nauk Litwy, Instytutem Języka Łotewskiego Uniwersytetu Łotewskiego (dawniej Akademii Nauk Łotwy) oraz Instytutem Językoznawstwa Narodowej Akademii Nauk Białorusi (współpraca zawieszona w marcu 2022 r. w związku z wojną w Ukrainie). Dzięki tej współpracy może prowadzić rozległe badania terenowe, realizować kwerendy biblioteczne, odbywać liczne konsultacje naukowe oraz uczestniczyć w konferencjach międzynarodowych. Efektem tej współpracy są również już wymienione wyżej monografie: *Gwary białoruskie na Łotwie w rejonie krasławskim. Studium socjolingwistyczne* (Warszawa 2009) oraz *Współczesne gwary białoruskie na Łotwie. Charakterystyka. Wybór tekstów* (Praga 2018). Jak sam Kandydat podaje w autoreferacie, „w opracowaniu znajduje się książka *Běloruská nářečí v Lotyšsku jako příklad lexikálního dědictví balto-slovanského pomezí*”, poza tym planuje on opracowanie i wydanie (na podstawie zebranych wcześniej w terenie materiałów), *Słownika gwar białoruskich na Łotwie* oraz *Atlasu gwar białoruskich na Łotwie*. Nie sposób wymienić tutaj wszystkich rezultatów współpracy Habilitanta z zagranicznymi instytucjami naukowymi. Trzeba jednak

zaznaczyć, że jest to współpraca wszechstronna oraz wieloletnia, oparta na wspólnych projektach i umowach, a jej efekty mają ogromne znaczenie dla postępów badań nad gwarami białoruskimi, polszczyzną kresową i kontaktami językowymi na północno-wschodnich rubieżach dawnej Rzeczypospolitej.

Kandydat jest również często zapraszany do wygłaszania wykładów, zarówno w Polsce, jak i za granicą, przede wszystkim na Białorusi, na Łotwie i Litwie, a także w innych krajach europejskich. Wygłasza je po polsku, po białorusku lub po angielsku.

Dr Mirosław Jankowiak aktywnie uczestniczy w grantach. W latach 2009–2012, pracując w Instytucie Slawistyki PAN, był kierownikiem grantu MNiSW / NCN pt. *Dialektologia białoruska*. Rezultatem tego projektu była wymieniona już wyżej monografia współautorska *Dialektologia białoruska* (Warszawa 2012), za którą autorzy dostali w roku 2013 nagrodę Prezydium Narodowej Akademii Nauk Białorusi w postaci medalu 80-lecia NANB za badania dialektologiczne oraz szerzenie wiedzy o historii i języku białoruskim wśród studentów. W latach 2013–2017 brał udział w projekcie TriMCo, realizowanym w ramach grantu finansowanego przez Deutsche Forschungsgemeinschaft (nr. WI 1286/16-1) w Instytucie Slawistyki Uniwersytetu im. Johannesesa Gutenberga w Moguncji (pod kierownictwem prof. B. Wiemera). Celem projektu, jak pisze sam Kandydat w autoreferacie, „było badanie procesów konwergencyjnych odbywających się na pograniczu bałtycko-słowiańskim (z uwzględnieniem funkcjonujących na tym obszarze języków i gwar: białoruskich, litewskich, łątgalskich, łątewskich, polskich, rosyjskich i in.)”. W ramach projektu przeprowadził badania terenowe w obwodzie pskowskim, na Łotwie i Litwie oraz w latach 2015-2016 odbył dwa staże w Moguncji. Rezultatem projektu było między innymi utworzenie korpusu gwarowego i przygotowanie we współautorstwie rozdziału o języku i gwarach białoruskich na badanym pograniczu (praca czeka na druk).

Warto jeszcze podkreślić, że Kandydat poza tym przejawia niezwykle aktywność konferencyjną. Po obronie doktoratu prezentował wyniki swoich badań naukowych na 56 konferencjach, z czego w Polsce (absolutna większość o zasięgu międzynarodowym) – 17, na Białorusi – 10, na Łotwie – 7, na Litwie – 6, w Niemczech – 5, w Rosji – 4, w Czechach – 2 oraz po jednej w Serbii, Ukrainie i Szwajcarii. Za najważniejsze konferencje można uznać te organizowane rokrocznie przez Instytut Języka Łotewskiego w Rydze, Katedrę Białorutenistyki Uniwersytetu Warszawskiego, konferencje w ramach Polyslav, a ostatnio konferencje realizowane cyklicznie przez Komisję ds. Kontaktów Językowych przy Międzynarodowym Komitecie Slawistów, której Habilitant jest członkiem.

Nie można zapomnieć o tym, że Kandydat ma także udział w kształceniu młodej kadry naukowej. Był sześciokrotnie proszony o opiniowanie autoreferatów w przewodach doktorskich (na Białorusi, Litwie i Łotwie). Był także promotorem pomocniczym w dwóch przewodach doktorskich, z czego jeden przewód zakończył się już nadaniem stopnia doktora (w roku 2017).

Podsumowując tę część recenzji, nie wystarczy stwierdzić, że Kandydat wykazuje się istotną aktywnością naukową, realizowaną w więcej niż jednej instytucji naukowej. Nie wystarczy też nadmienić, że uczestniczył w grantach i międzynarodowych projektach oraz często występował na konferencjach. Trzeba podnieść przede wszystkim, że zarówno pod względem merytorycznym, jak i liczbowym dorobek naukowy dra Mirosława Jankowiaka jest ogromny i – moim zdaniem – tym samym znacznie przekracza referencyjne dokonania osób ubiegających się o nadanie stopnia doktora habilitowanego. W związku ze wszystkimi powyższymi uwagami mogę też skonstatować, że warsztat badawczy Habilitanta jest całkiem ukształtowany, a on sam jest dojrzałym badaczem, świadomym wszelkich problemów związanych z dialektami, którymi się zajmuje, na całym obszarze ich występowania.

5. Ocena osiągnięć dydaktycznych, organizacyjnych i popularyzujących naukę

Intensywne prace naukowo-badawcze i redakcyjne nie wyczerpują pola działalności dra Mirosława Jankowiaka. Nie stronił on nigdy od prac organizacyjnych, przejawia także dużą aktywność dydaktyczną i popularyzatorską. Zasługuje na duże uznanie, że przy tak owocnej pracy naukowej znajduje czas i energię na prace organizacyjne. Taka postawa, jak wiadomo, nie jest częstym zjawiskiem.

Po doktoracie w Instytucie Sławistyki PAN Habilitant prowadził w latach 2010-2014 zajęcia dla doktorantów z *Warsztatu pracy doktoranta* oraz (nieetatowo) zajęcia dla studentów polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego (*Wstęp do językoznawstwa diachronicznego*), Filologii Białoruskiej (przedmioty: *Gramatyka opisowa języka białoruskiego*; *Historia białoruskiego języka literackiego*; *Gramatyka historyczna języka białoruskiego*; *Białoruś a integracja europejska*; *Wiedza o Republice Białoruś* oraz *Białoruś w kontekście cywilizacji europejskiej*). Ponadto w Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego dwukrotnie prowadził lektorat języka białoruskiego (w tym raz przed obroną rozprawy doktorskiej). Warto tu podkreślić, że Kandydat, zatrudniony przecież w instytucji nie parającej się dydaktyką, ma jednak stosunkowo duże doświadczenie jako dydaktyk.

Pracując w Instytucie Sławistyki PAN, w latach 2008–2014 pełnił funkcję sekretarza naukowego studiów doktoranckich. W tym czasie aż sześciokrotnie organizował konferencje

doktoranckie w Instytucie, był odpowiedzialny za opracowanie i przygotowanie grafiku zajęć oraz logistyczną i merytoryczną opiekę nad doktorantami podczas całego procesu ich kształcenia.

W latach 2011-2014, jako przedstawiciel niesamodzielnych pracowników naukowych, był członkiem Rady Naukowej Instytutu Slawistyki PAN, a w roku 2012 – sekretarzem Komisji Rady Naukowej ds. Wyznaczania Kierunków Badawczych tegoż Instytutu.

Pomimo intensywnej pracy naukowej i licznych absorbujących funkcji administracyjnych po obronie pracy doktorskiej aktywnie uczestniczył w popularyzacji wiedzy, zarówno na tematy językoznawcze i kulturowo-historyczne (dotyczące tematyki białoruskiej, bałtyckiej oraz polskiej kresowej), jak i regionalistyczne. Ma na koncie kilkadziesiąt wystąpień w stacjach radiowych na temat Białorusi i języka białoruskiego, a także Polaków na Wschodzie (Redakcja Białoruska, Redakcja Polska oraz Redakcja Rosyjska Polskiego Radia, Radio Racja w Białymstoku, Radio Kultura Państwowego Radia Białoruskiego, Program IV Państwowego Radia Łotewskiego i in.) oraz w audycjach niekomercyjnych (np. *Łotwa. Kociołek* w audycji „Brzmienie świata z lotu Drozda”). Ponadto kilka razy wystąpił w telewizji, wypowiadając się na temat Białorusi (TVN24, Polsat News, Telewizja Czeska 24, TV Akademii Nauk Republiki Czeskiej). Wygłosił też kilkanaście wykładów na temat Polaków na Wschodzie i byłym ZSRR (w Muzeum Historycznym w Legionowie, w Łomżyńskim Towarzystwie Naukowym im. Wagów itd.). Napisał też 18 artykułów popularnonaukowych o Białorusi, Łotwie i Szwecji oraz o dziejach Polaków na tzw. Kresach na stronach portalu „Przegląd Bałtycki”, którego jest jednym z redaktorów. Trzeba też wspomnieć o kilkunastoletniej działalności Kandydata w Towarzystwie Przyjaciół Legionowa, gdzie uczestniczy w popularyzacji wiedzy na temat tego miasta i powiatu legionowskiego. Jest członkiem redakcji „Rocznika Legionowskiego”, wygłosił kilka referatów o dziejach miasta i okolic w Muzeum Historycznym w Legionowie. Jak widać zatem, jego działalność popularyzacyjna jest wszechstronna. Jeszcze raz muszę podkreślić, że na podziw zasługuje, iż Habilitant godzi ją doskonale z intensywną pracą naukową i licznymi obowiązkami administracyjnymi.

Ta wszechstronna i różnorodna aktywność Habilitanta została dostrzeżona i doceniona. Już wspominałam tutaj o stypendiach i nagrodach dla dra Mirosława Jankowiaka (por. wyżej), ale uważam, że należy je wymieć w tym miejscu chronologicznie. Otóż jeszcze przed doktoratem, w roku 2005, otrzymał on trzymiesięczne stypendium Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego na badania naukowe na Łotwie. W roku 2013 (po uzyskaniu stopnia doktora) otrzymał od Prezydium Narodowej Akademii Nauk Białorusi Jubileuszowy Medal 80-lecia NANB za popularyzację wiedzy o historii i dialektach języka białoruskiego wśród

studentów. W latach 2013-2016 dostał stypendium Ministra dla Młodych Wybitnych Naukowców. W latach 2018-2022 był stypendystą prestiżowego Fellowship im. J. E. Purkyně przyznawanego przez Akademię Nauk Republiki Czeskiej dla wybitnych (do 40 roku życia) i perspektywicznych pracowników naukowych, natomiast w roku 2019 otrzymał odznaczenie Prezydium Narodowej Akademii Nauk Białorusi Jubileuszowym Medalem 90-lecia NANB za badania nad gwarami białoruskim na Łotwie.

6. Konkluzja

Podsumowując wszystkie powyższe uwagi, stwierdzam z pełnym przekonaniem, że dr Mirosław Jankowiak z naddatkiem spełnia wymagania konieczne do uzyskania habilitacji, wskazane w Ustawie, to znaczy zarówno jego najnowsza monografia, jak i pozostały dorobek naukowy po uzyskaniu stopnia doktora przynoszą znaczny wkład w rozwój językoznawstwa ze szczególnym uwzględnieniem badań nad słownictwem gwarowym i jednocześnie kontaktami języków i kultur, co zostało jednoznacznie uzasadnione powyżej. Habilitant wykazuje się ponadto istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej instytucji naukowej. Na uznanie zasługuje fakt, że uzyskał kilkuletnie stypendium dla wybitnych pracowników naukowych przyznawane przez Akademię Nauk Republiki Czeskiej i w Instytucie Słowiańskim tejże zagranicznej instytucji mógł pracować naukowo. Warta jest także podkreślenia jego aktywność dydaktyczna, organizacyjna i popularyzatorska. Z pełnym przekonaniem wnioskuję zatem o nadanie mu stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwo.

